

Transformation av kunskap om åldrande och hälsa i samverkan med parter utanför akademien – erfarenheter från fyra forskningscentrum

Oskar Jonsson¹, Lennart Magnusson², Elizabeth Hanson²,
Albert Westergren³, Synneve Dahlin-Ivanoff⁴, Qarin Lood⁵,
Maria Haak³, Stig Ålund⁶ och Susanne Iwarsson¹

ABSTRACT. För att överbrygga gapet mellan forskning och praktik har initiativ för att transformera kunskap blivit allt viktigare. Med transformation av kunskap avser vi förhållningssätt och aktiviteter där forskare och andra samhällsaktörer samverkar för att syntetisera, utbyta, skapa, överföra och tillämpa kunskap för att öka den praktiska användningen av forskningsresultat och därmed främja hälsa och välfärd.

Denna studie är genomförd inom programmet UserAge – ett samarbete mellan fyra forskningscentrum – och bygger på självgranskning, med syftet att beskriva erfarenheter av att transformera kunskap. Data utgjordes av dokument, intervjuer, återkoppling och seminarier med företrädare för de fyra forskningscentrumen och parter utanför akademien. Vi redogör för gynnsamma strategier för samordning av forskningssamverkan som främjar hälsa och välfärd: ömsesidighet, öppenhet och inkludering. Resultaten visar att det krävs mötesplatser, resurser, tid, vägledning och stöd, samt engagemang från både forskare och parter utanför akademien.

¹Institutionen för hälsovetenskaper, Lunds universitet

²Institutionen för hälso- och vårdvetenskap, Linnéuniversitetet, Nationellt kompetenscentrum anhöriga

³Fakulteten för hälsovetenskap, Högskolan Kristianstad

⁴Sektionen för neurovetenskap och fysiologi, Göteborgs universitet

⁵Sektionen för hälsa och rehabilitering, Göteborgs universitet

⁶CASE och UserAge brukarråd, Lunds universitet, Pensionärernas riksorganisation (PRO)

Korrespondens: Oskar Jonsson, oskar.jonsson@med.lu.se

Inledning

Det finns ett behov av att öka den praktiska användningen av forskningsresultat inom området åldrande och hälsa, för att främja hälsa och välfärd. Vi utgår från Världshälsoorganisationen WHO:s definition av *knowledge translation* inom åldrande och hälsa [1]. I denna studie avser begreppet transformation av kunskap, förhållningssätt och aktiviteter där forskare och andra samhällsaktörer samverkar för att syntetisera, utbyta, skapa, överföra och tillämpa kunskap för att öka den praktiska användningen av forskningsresultat och därmed främja hälsa och välfärd. Begreppet omfattar relevanta aktörers syntes, utbyte och tillämpning av kunskap för att påskynda nyttan av innovationer på global och lokal nivå [2].

Uppluckringen av gränser mellan forskning, civilsamhälle, offentlig sektor och näringsliv ställer allt större krav på de enskilda samhällsaktörernas ansvar [3] och leder till att förhållningssätt och aktiviteter för att överbrygga gapet mellan forskning och praktik inom området åldrande och hälsa blir allt viktigare [4]. Som ett resultat av att gränser blivit alltmer flytande och uppluckrade har det blivit svårare att betrakta vetenskapen som ett delsystem i samhället, tydligt avgränsat från andra delsystem, vilket inneburit att rollfördelningen mellan olika samhällsaktörer har blivit otydlig. Detta ställer krav på ny kunskap och kompetens samt ökad förmåga till långsiktig självorganisation på forskningens, civilsamhällets, näringslivets och den offentliga sektorns arenor [3].

Samverkan mellan forskare och parter utanför akademien beskrivs som ett lovande tillvägagångssätt för att transformera kunskap och adressera komplexa och relevanta samhällsutmaningar – ett tillvägagångssätt som stöds och förespråkas av såväl beslutsfattare, forskningsfinansiärer, forskare som organisationer [5–7]. Det finns dock många olika termer relaterade till forskningssamverkan. McKibbin och medarbetare

Huvudbudskap

- Forskningscentrum med inriktning på åldrande och hälsa behöver i större utsträckning stärka och strukturera sitt arbets- och förhållningssätt så att forskningsresultaten når fram och används i policy och praktik.
- Forskarna behöver agera mer långsiktigt och anpassa organisation, resurser, processer och aktiviteter till relevanta och aktuella sammanhang och parter utanför akademien.
- För att överbrygga gapet mellan forskning och praktik är det av stor vikt att systematiskt följa upp och utveckla pågående och genomförd forskningssamverkan.

identifierade mer än 100 individuella, snarlika eller relaterade termer för begreppet [8]. Nguyen och medarbetare urskilde fyra utgångspunkter för *integrated knowledge translation*: 1) från början utvecklad i ett hälsoforskningsssammanhang, 2) anses antingen epistemologiskt neutralt eller kopplat till socialkonstruktivism, 3) handlar vanligtvis inte om emancipation av aktörer utanför akademien, utan snarare om att öka praktisk användning av forskningsresultat, implementering och genomslag, och 4) betonar vikten av att parter utanför akademien är engagerade under hela forskningsprocessen, vilket ställer krav på forskningscentrum att tänka och agera proaktivt. Dessutom har den konceptuella utvecklingen av *integrated knowledge translation* inom tillämpningssammanhang lett till en inriktning mot spe-

cifika ändamål (till exempel att förbättra hälsa, att tillhandahålla effektivare hälsotjänster och produkter, och att stärka hälso- och sjukvårdssystemet) [9].

I den svenska kontexten är det dock få av de som söker forskningsmedel som beskriver teorier och metoder för samverkan. I ansökningar till Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) användes år 2016 ett flertal olika termer relaterade till samverkan, men ingen av dem frekvent [10]. Det råder emellertid enighet om att det inte räcker med disciplinbaserad forskning, kunskap och kompetens för att överbrygga gapet mellan forskning och praktik [11]. Det krävs tvärvetenskap där man bevarar och samtidigt utvecklar varje disciplins eller forskningsfältets detaljerade förståelse av specifika frågor och kombinerar olika teorier, metoder, sakkunskap eller data för att gå bortom respektive disciplins eller forskningsfältets begränsade område, som bara täcker vissa aspekter av samtidens komplexa samhällsproblem [5]. Dessutom krävs det partnerskap mellan forskare och aktörer från civilsamhälle, offentlig sektor och näringsliv, samt tydliga och målinriktade strategier för att överbrygga gapet [9, 12].

En utmaning handlar om skillnader mellan de inre och yttre förutsättningarna hos både forskare och parter utanför akademien. Exempelvis kan skillnaderna visa sig i olika tempon, drivkrafter, resurser och begreppsvärldar [13, 14]. Hit hör också skillnader i olika sätt att värdera evidens, och den vikt som läggs vid specifik metodik [15]. En annan utmaning är tid och resurser för gemensamma ansökningar om forskningsanslag, aktiviteter i separata forskningsprojekt, kommunikationsinsatser, utvärderingar och implementering efter projektslut. Exempelvis brukar forskning ta tid och kräva resurser från anslagsgivare, vilket i sin tur gör att forskningsprojekt ofta sträcker sig över långa tidsperioder. Detta kan upplevas som en utmaning för parter utanför akademien som ofta snabbt vill se igångsättning och resultat.

Eftersom det finns många hinder och kostnader relaterade till samverkan mellan forskare och parter utanför akademien, krävs specifika strategier [15–17]. Kan man genom att öka förståelsen för varandras kompetenser, förutsättningar och sammanhang, forskare och parter utanför akademien, skapa bättre förutsättningar för transformation av kunskap? Det är viktigt att öka kunskapen om vilka förhållningssätt och aktiviteter som behövs för att överbrygga gapet mellan forskning och praktik.

Syfte

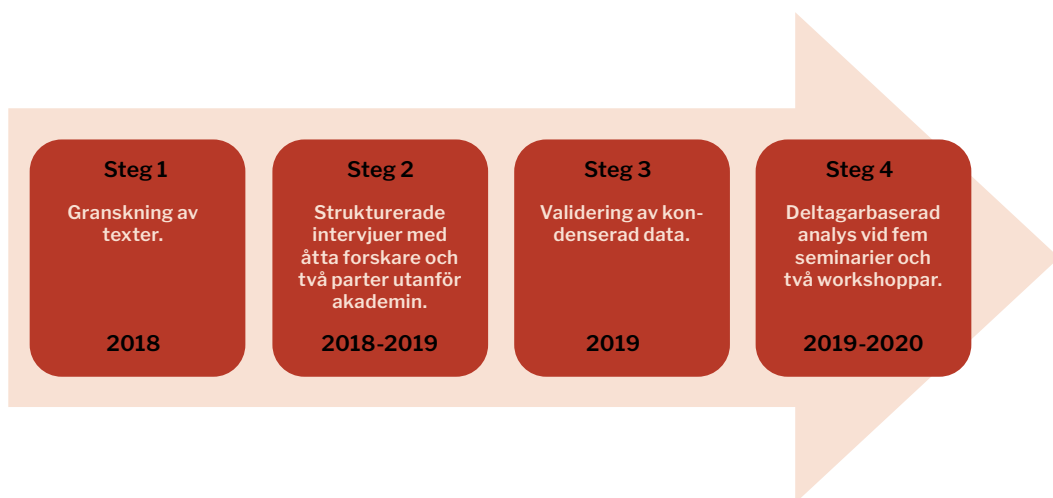
Syftet med vår studie var att beskriva erfarenheter av transformation av kunskap i samverkan mellan forskare och parter utanför akademien kopplade till fyra forskningscentrum, för att dra lärdomar och skapa förutsättningar för att överbrygga gapet mellan forskning och praktik.

Metod

De fyra forskningscentrum som står bakom denna studie har samtliga stark tradition av samverkan med parter utanför akademien:

- 1) Centre of ageing and supportive environments (CASE), Lunds universitet, 2) Frail elderly support research group (FRESH), AgeCap, Göteborgs universitet, 3) Forskningsplattformen Hälsa i samverkan (FPL HIS), Högskolan Kristianstad, och 4) Nationellt kompetenscentrum anhöriga (Nka), med anknytning till Linnéuniversitetet.

De fyra forskningsmiljöerna samarbetade år 2017–2023 i det Fortefinansierade programmet UserAge [18, 19], men är organiserade på olika sätt och har olika forskningsinriktningar och målgrupper. Detta gör det möjligt att nå en bred förståelse för förhållningssätt och aktiviteter utifrån deras specifika karaktär och uppdrag. CASE och FRESH finns vid äldre, stora universitet. CASE, med fokus på stödjande miljöer för den åldrande befolkningen, består av forskarmiljöer från fyra

FIGUR 1. Procedur för generering av data och analys i sekventiell process i fyra steg under åren 2018–2020.

fakulteter och ansvarar för den nationella forskarskolan SWEAH om åldrande och hälsa. FRESH, med fokus på sköra äldre personer, är en forskargrupp inom AgeCap, Centrum för åldrande och hälsa, där äldre personers kapabilitet¹ studeras ur ett tvärvetenskapligt perspektiv. FPL HiS, med fokus på hälsa, vård och omsorg, och Nka, med fokus på anhöriga, är knutna till nyare lärosäten (efter 1977), som har utvecklats utifrån närsamhällets förutsättningar och intressen [20]. Verksamheten vid FPL HiS innefattar bland annat fördelning av forskningsmedel till projekt som bedrivs i samverkan med parter utanför akademien. Nka arbetar på uppdrag av Socialdepartementet, med fokus på forskningskommunikation och stöd till kommuner och regioner i utveckling, samt införande och tillämpning av evidensbaserad praktik.

¹ Kapabilitet handlar om personers förmågor att nå mål och göra saker som de upplever som värdefulla.

För att dela erfarenheter och lära av varandra valde vi att använda självgranskning som metod för att genomföra studien [21].

Procedur och källor

Självgranskningen växte fram genom ett deltagarbaserat tillvägagångssätt till en sekventiell process i fyra steg, med blandade metoder: 1) granskning av texter, 2) strukturerade intervjuer, 3) validering av kondenserade data, och 4) deltagarbaserad analys (figur 1). Självgranskningen omfattade de fyra forskningscentrumens verksamheter i sin helhet och genomfördes under åren 2018–2020.

Protokoll för granskning

Vi använde WHO:s ramverk [1] som konceptuellt raster för självgranskningen av förhållningssätt och aktiviteter för att transformera kunskap

TABELL 1. De sju elementen i WHO:s ramverk för transformation av kunskap om åldrande och hälsa.

Element (e)	Kommentar och tolkning
e1 Sammanhang för praktisk användning av forskningsresultat ¹	Samhälleliga, kulturella, politiska och lokala sammanhang i relation till forskningscentrumens inriktningar och engagemang och intresse hos parter utanför akademien.
e2 Länkar och utbytesinsatser ¹	Kunskapsutbyte, interaktioner och relationer mellan aktörer som resulterar i ömsesidigt lärande. Intermediära aktörer har en viktig roll som förbindelse mellan forskare och parter utanför akademien.
e3 Samskapande av kunskap som stödjer praktisk användning av forskningsresultat ¹	Gemensamt skapande av kunskap som är relevant och ligger rätt i tiden. Inkluderar forskning i linje med etiska principer, normer, sociala värderingar liksom regler och lagar.
e4 Pådrivande insatser ²	Strategier och aktiviteter för att göra information allmänt tillgänglig och kommunicera budskap till olika målgrupper.
e5 Stöd åt parter och andra aktörer utanför akademien ²	Forskares och intermediära aktörers strategier och aktiviteter för att stödja parter och andra aktörer utanför akademien, så att de lättare ska kunna identifiera, tillgodogöra sig och använda forskningsresultat i policy och praktik. Fokus på att tillföra värde.
e6 Insatser där parter och andra aktörer utanför akademien drar till sig forskningsbaserad kunskap och kompetens ³	Strategier och aktiviteter hos parter och andra aktörer utanför akademien för att tillägna sig forskningsbaserad kunskap och kompetens i situationer där de ser behov av att adressera kunskapsluckor och värderar praktisk användning av forskningsresultat.
e7 Utvärdering av insats med syfte att stödja praktisk användning av forskningsresultat ¹	Systematisk utvärdering och bedömning av processer, utfall, nyttiggörande och genomslag av forskningsresultat i policy och praktik.

¹ Gemensamt ansvar för forskare, intermediära aktörer, parter och andra aktörer utanför akademien, ² forskares roll, ³ uppgift för parter och andra aktörer utanför akademien.

vid de fyra forskningscentrumen. Ramverket avser det sammanhang där nationella strategier etableras och implementeras, och består av sju element (e) (tabell 1), varav fyra element innefattar alla aktörers gemensamma ansvar (e1, e2, e3, e7), två element innefattar forskares

roll (e4, e5) och ett element innefattar uppgifter för parter och andra aktörer utanför akademien (e6). Totalt formulerade vi 24 frågor avseende de sju elementen, för att användas som protokoll för granskning av dokument, strukturerade intervjuer med forskare och analys av verksam-

heterna. För individuella intervjuer med företrädare för parter utanför akademien kopplade till forskningscentrumen använde vi anpassade frågor med snarlikt innehåll.

Källmaterial

Vårt källmaterial omfattade de fyra forskningscentrumens webbsidor, fyra tidigare utvärderingar och fyra publikationer, tio strukturerade intervjuer, fyra skriftliga återkopplingar på kondenserade data, fem seminarier och två workshoppar med företrädare för de fyra forskningscentrumen och parter utanför akademien kopplade till dem.

Sammanlagt medverkade tio deltagare (fem kvinnor, fem män, sex av dem medförfattare i denna artikel) i strukturerade, ljudinspelade intervjuer genomförda av denna artikels försteförfattare. Åtta var forskare, varav fyra från CASE, två från FRESH, en från FPL HiS och en från Nka. Två medlemmar från CASE och UserAge brukarråd medverkade i intervjuer för att företräda parter utanför akademien, kopplade till forskningscentrumen (företrädare för pensionsorganisation respektive hälso- och sjukvård och social service).

Analys

Intervjudata utgjorde primär källa för analysen, med ambitionen att integrera data från samtliga källor i analys och resultat. Inledningsvis använde vi WHO:s ramverk för en deduktiv analys [1]. Inför analysen sorterades och kondenserades den data som genererats, varpå forskare vid respektive forskningscentrum gav skriftlig återkoppling. De framväxande resultaten diskuterades vid fem seminarier och två workshoppar som leddes av denna artikels förste- och andreförfattare och involverade 60 deltagare, varav 40 representanter från forskningscentrumen och 20 representanter från parter utanför akademien kopplade till dem.

Såväl seminarierna som workshopparna hade två funktioner: 1) generering av data, och 2) deltagarbaserad analys. I ett senare skede övergick analysfasen gradvis till en induktiv analysprocess som resulterade i nitton aspekter (se tabell 2) vilka vi använde för att koda innehållet.

Resultat

Sammanhang för praktisk användning av forskningsresultat (e1)

Den gemensamma upplevelsen bland studiens deltagare var att det fanns ett öppet klimat och goda förutsättningar för att använda forskningsresultat inom området åldrande och hälsa i policy och praktik, både nationellt och internationellt. De beskrev ömsesidighet, förtroende, delat ansvar, gemensamma prioriteringar och integrerad samverkan som stödjande för sammanhanget. Fyra aspekter (se tabell 2) framträdde:

Samhällsförändringar och utvecklingsagendor, exempelvis den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning, tekniska framsteg, digitalisering och strävan efter inkludering och jämlik hälsa. Forskningscentrumens ambition var att lyfta och ta hänsyn till marginaliserade grupper, i linje med utlysningar om finansiering av tvärvetenskaplig och gränsöverskridande forskning. Lagstiftning, råd och riktlinjer bidrog som gynnsamma drivkrafter.

Efterfrågan, stöd och resurser hos parter utanför akademien bidrog till transformation av kunskap. Det var viktigt med intresse och acceptans bland parterna utanför akademien för att de skulle engagera sig, stödja ett sammanhang för praktisk användning av forskningsresultat och praktiskt använda sig av forskningsresultat. Exempelvis gav ett europeiskt projektpris positiv uppmärksamhet för ett av forskningscentrumen. Förankring hos, och stöd från, personer i externa organisationer med uppdrag att samverka med

TABELL 2. Översikt över de aspekter av transformation av kunskap inom åldrande och hälsa som framkom i analysen.

Element (e) från WHO:s ramverk	Aspekt som framkom i analysen
e1 Sammanhang för praktisk användning av forskningsresultat	Samhällsförändringar och utvecklingsagendor Efterfrågan, stöd och resurser hos parter utanför akademien Intermediära aktörer Utmaningar
e2 Länkar och utbytesinsatser	Förutsättningar för interaktiva utbyten Former och metoder Olika roller, normer, agendor och värderingar
e3 Samskapande av kunskap som stödjer praktisk användning av forskningsresultat	Ledning, inriktning och anpassning Tydlig och väl avvägd rollfördelning Involvering av parter utanför akademien i forskningsprocessens olika faser
e4 Pådrivande insatser	Budskap Målgrupper och kommunikationskanaler
e5 Stöd åt parter och andra aktörer utanför akademien	Strategier och aktiviteter Instrumentella forskningsresultat
e6 Insatser där parter och andra aktörer utanför akademien drar till sig forskningsbaserad kunskap och kompetens	Förtroendefull dialog Engagemang Intermediära påtryckare
e7 Utvärdering av insats med syfte att stödja praktisk användning av forskningsresultat	Bemöta externa krav Ökad kunskap, kompetens och motivation

lärosäten var också viktigt och avgörande. Detta kunde exempelvis innebära att processer drevs eller finansierades av parter utanför akademien.

Intermediära aktörer som brukarråd, referens- och styrgrupper, intresseorganisationer,

samt forsknings- och utvecklingsenheter ansågs bidra till ett gynnsamt sammanhang. Personer som hade sin arbetsplats både inom och utanför lärosätet möjliggjorde dialog med både forskare och andra samhällsaktörer. De fungerade som rollmodeller i bägge riktningarna, bidrog till ökad

respekt och ökat intresse. Detta var ingångar som underlättade att föra ut forskningsresultat och få tillgång till parter utanför akademien som tar med sig kunskap om och från policy och praktik till lärosätena.

Utmaningar som identifierades av deltagarna var brist på tid, resurser, motivation och ovana vid forskningssamverkan. Förutsättningarna för praktisk användning av forskningsresultat påverkades i hög grad av behov hos parter utanför akademien och deras organisationer, vilka krav som ställs på dem och avstånd till beslutsfattande nivåer och personer.

Länkar och utbytesinsatser (e2)

Inom elementet länkar och utbytesinsatser framkom det att förhållningssätt och gemensamma aktiviteter lade grunden för partnerskap och möjligheten att förena forskning, handling, involvering och teoriuppbyggnad. Det lade också grunden för vetenskapsfilosofiska antaganden, gemensam kunskapssyn, tvärgående kunskapskultur, världsbild och respekt för de olika aktörernas och personernas integritet. Genom fördjupade samarbeten kunde parterna skapa möten mellan olika kunskapsformer och bygga vidare på värdefull och viktig erfarenhet och kompetens hos de olika aktörerna. Språkbarriärer och avsaknad av ett gemensamt språk kunde leda till osäkerhet och utgöra hinder för länkar och utbytesinsatser. Långa uppstartsprocesser av separata forskningsprojekt och bristande kontinuitet i forskningssamverkan kunde upplevas som frustrerande för parter utanför akademien. Tre aspekter (se tabell 2) framträdde:

Förutsättningar för interaktiva utbyten beskrevs vara organisatorisk kapacitet, förankring av social kunskap, sociokulturellt perspektiv på lärande och viljan till gränsöverskridande kunskapsutbyte.

Studiens deltagare bedömde att platta organisationer stödjer interaktiva utbyten med olika karaktär, formella och informella kunskapsutbyten, kritiska diskussioner, revideringar och förbättring av idéer och planer för nya forskningsprojekt. De beskrev gränsöverskridande samarbete som en nyckelfaktor för att kunna adressera komplexa och samhällsrelevanta utmaningar. Det ansågs viktigt att nå olika kategorier av parter utanför akademien på individ-, verksamhets- och systemnivå, för att bidra till utveckling och innovation, samtidigt som breda och gränsöverskridande samarbeten gav ny teoretisk inblick i interaktionen mellan olika parter utanför akademien. Tradition av och attityder till samskapande av forskningsresultat, över disciplin- och forskningsfältgränser och tillsammans med parter utanför akademien, ansågs påverka länkar och utbytesinsatser positivt.

Former och metoder för utbytesinsatser visade en stor bredd. Det kunde handla om att driva eller ingå i nätverk eller plattformar, gemensamma möten, utbildning, seminarier, att etablera brukarråd eller vetenskapliga råd, ge eller få konsultation, remissyttranden, bidra till statliga utredningar, arrangera konferenser eller stimulera samverkan mellan olika parter utanför akademien. Studiens deltagare använde sig av pedagogiska metoder som workshoppar, studie- och forskningscirklar, dialogcaféer och blandade lärande nätverk.

Vidare framförde deltagarna vikten av en väl avvägd blandning av parter utanför akademien i olika utbytesinsatser och sammanhang, samt att forskare och doktorander ingick i nationella och internationella vetenskapliga sammanhang, som centrumbildningar och forskarnätverk. De ansåg att formen och metoden för kunskapsutbyte var en nyckelfråga, och att öppenhet för engagemang och perspektiv hos parter utanför akademien var avgörande. Modeller och metoder, lämpliga för det specifika sammanhanget (det vill säga syfte,

fas, parter, djup och omfattning) för att lyssna på, bekräfta, synliggöra och tillvarata kunskap och kompetens hos parter utanför akademien ansågs gynna varaktig forsknings-samverkan. De framförde även att grundutbildningsstudenters verksamhetsförlagda utbildning bidrog till ömsidigt lärande.

Olika roller, agendor, normer och värderingar ansågs vara viktiga aspekter att vara nyfiken på, lyhörd för och medveten om. Genom att förankra forskningssamverkan i, och tillsammans vidareutveckla social kunskap (det vill säga kunskap om andra, sig själv, regler, normer och roller i olika sammanhang), menade deltagarna att det var möjligt att bättre förstå relationer och händelseförlopp och handla därefter. Stuprörstänkande, som visar sig både inom och utanför forskningscentrumen, var ogynnsamt speciellt i samverkan med parter utanför akademien som präglas av personbunden kunskap, svag infrastruktur och hög omsättning av personal och personer i ledande positioner. Vidare menade man att det var otillräckligt om bara enstaka personer från parter utanför akademien var engagerade. Enligt parterna utanför akademien brister forskning och praktik när det gäller att lyssna på och värdesätta varandra. Dagens forskningssamverkan ansågs inte vara tillräckligt systematiserad och organiserad. Bland annat beskrev deltagarna att praktiker med forskningsintresse och forskare med intresse för praktiken arbetar var för sig. Ibland betraktas parter utanför akademien inte heller som fullvärdiga samarbetsparter i forskningsprojekt, och forskare och doktorander har inte alltid tillräckligt djup förståelse för villkoren inom policy och praktik.

Samskapande av kunskap som stödjer praktisk användning av forskningsresultat (e3)

Deltagarna beskrev att aktiv och tydlig dialog mellan forskare och parter utanför akademien

i forskningsprocessens tidiga faser var viktigt för att göra det möjligt för forskningsresultat att komma till praktisk användning i forskningsprocessernas senare faser och framöver. Parterna utanför akademien ansåg att öppenhet, lyhördhet, transparens, respekt och tid var viktigt för att bygga tillitsfulla relationer och förtroende, och för att tydliggöra olika perspektiv och synpunkter. Att ha ett gemensamt språk, konkretisering och exemplifiering ansågs också vara viktigt för att möjliggöra förståelse för och involvering i forskning. Tre aspekter (se tabell 2) framträdde:

Ledning, inriktning och anpassning beskrevs som en viktig balansakt. Deltagarna pekade på betydelsen av att utgå från behov hos parterna utanför akademien. De ansåg att det var stödjande för den praktiska användningen av forskningsresultat att utveckla gemensam förståelse för forskningsresultatens nyckelkomponenter och att skapa förutsättningar för nogsam anpassning av forskningsresultat i specifika sammanhang. Det handlar om att jämkna och balansera mellan olikartade behov, samtidigt som forskarna håller sig inom sina ekonomiska ramar och bedriver ansvarstagande forskning med vetenskaplig stringens och god forskningssed.

Tydlig och väl avvägd rollfördelning betonades för att parter utanför akademien inte skulle bli alltför involverade i forskningen och förlora sitt unika perspektiv. För forskarna handlade det om att inte ta över uppgifterna för parterna utanför akademien. Deltagarna beskrev detta som en balansakt som kräver diskussion, samsyn och förändring för att anpassa och tydliggöra rollfördelningen i forskningsprocessens olika faser. Den kontinuerliga strävan efter tydlig och väl avvägd rollfördelning i specifika sammanhang ansågs vara unikt för samskapande av kunskap, till skillnad från mer traditionell forskning där forskningspersoner vanligtvis – av forskare – tilldelas väldefinierade roller för separata studietillfällen

i kontrollerade miljöer. Enligt deltagarna kunde otydlig och obalanserad rollfördelning utgöra hinder. Det kan vara komplicerat för enskilda personer både inom och utanför akademien att förena flera roller.

Involvering av parter utanför akademien i forskningsprocessens olika faser ansågs stärka forskningens kvalitet, relevans och aktualitet. Forskningsamverkan präglad av nyfikenhet, lyhördhet, öppenhet och inkludering bidrog till ökad tillgång till kompetens och datakällor samt förbättrade förutsättningar för att fullt ut se, förstå, förklara och förbättra policy och praktik. När parter utanför akademien involverades, skapades goda förutsättningar för forskare och parter att dra lärdomar, bidra med värde för varandra och nå ökad och fördjupad kunskap. Deltagarna lyfte behovet av alternativa och inkluderande tillvägagångssätt och särskilda metoder för att möta metodologiska utmaningar vid rekrytering, generering och analys av data, inte minst när det gäller samskapande av kunskap med personer som tillhör marginaliserade grupper, som sköra äldre personer och anhöriga. Långa och tidskrävande processer och praktiska erfarenheter av att planera, genomföra och utvärdera forskningsprojekt krävde uthållighet hos parter utanför akademien.

Pådrivande insatser (e4)

Pådrivande insatser handlar om att kommunicera budskap och forskningsresultat i lämpligt format till relevanta parter utanför akademien. Deltagarna beskrev att forskningscentrumens profil och varumärke kunde skapa förtroende och trovärdighet, vilket i sin tur kunde ha positiv påverkan på andra element (till exempel e1 och e6). Basen i profil och varumärke var den vision, det forskningsområde och den forskningsinriktning som forskningscentrumen strävar efter att uppnå. Två aspekter (se tabell 2) framträdde:

Grunden för de *budskap* som kommuniceras utgörs av den bästa tillgängliga forskningsbaserade kunskapen och de nya forskningsresultat som växer fram i pågående forskning. Deltagarnas praktiska erfarenhet var att det krävdes en omsorgsfull utveckling av budskap så att de blev tydliga och ledde till önskade effekter. De ansåg att attityder och förhållningssätt är viktiga, liksom tvärvetenskaplig och gränsöverskridande forskning. Exempel som lyftes fram var samskapande av kunskap, partnerskap och praktiskt tillämpad forskning.

Budskapen paketerades och fokuserades för att anpassas efter respektive *målgrupper och kommunikationskanaler*. Forskningscentrumens breda målgrupper såväl lokalt, regionalt och nationellt, som internationellt, krävde genomarbetade strategier för kommunikation. Exempelvis kunde kommunikation med olika sektorer eller nivåer innebära att budskapen betonades på olika sätt för olika målgrupper. Intermediära aktörer som nätverk, nyckelgrupper och ideella organisationer var viktiga som pådrivande aktörer (till exempel vid fokus på anhöriga nämndes anhörigkonsulenter, anhörigstödjare, anhörigcentraler, anhörigföreningar, invandrar- och andra ideella organisationer). Dessutom användes media för att föra ut budskap och skapa uppmärksamhet. Enligt parterna utanför akademien bör budskapet överensstämma med mottagarens värdegrund för att det ska nå dem. När teori, praktik och känsla finns med i kommunikation mellan personer med liknande livserfarenheter tillåts känslor, tillit och lärande att utvecklas. Ett hinder för att forskning ska nå ut i policy och praktik är att forskare generellt främst riktar sin kommunikation till andra forskare. Deltagarna ansåg att nytutexaminerad personal med mindre yrkes- och samverkanserfarenhet har större svårigheter som förmedlare av forskningsbaserad kunskap än mer erfaren personal.

Stöd åt parter och andra aktörer utanför akademien (e5)

Deltagarna beskrev att stöd – åt parter och andra aktörer utanför akademien – för att engagera sig i och lättare använda sig av forskning, utgjorde en katalysator för att nå och gagna olika personer i deras vardag, yrkesverksamhet, ledarskap och policybeslutande. Två aspekter (se tabell 2) framträdde:

Strategier och aktiviteter som engagerar ansågs väcka intresse hos, och vara stödjande för, parter och andra aktörer utanför akademien. Forskare kunde erbjuda värdefull forskningsbaserad information, argumentation, kunskap och kompetens. Detta kräver emellertid förhållningssätt och aktiviteter som underlättar, stimulerar och stödjer parter och andra aktörer utanför akademien till att efterfråga forskningsresultat och ta nya initiativ. Forskningsresultat som skapats gemensamt har större potential att tillföra värde samt påskynda utvecklingsarbete och implementering. En positiv synergieffekt av gemensamma aktiviteter med flera parter utanför akademien beskrevs vara att alla lärde av och stärkte varandra.

Instrumentella forskningsresultat som hjälper och stödjer parter och andra aktörer utanför akademien att lösa specifika problem, var utbildningar, kunskapsöversikter, undervisnings- och inspirationsmaterial, instrument, manualer, databaser, program, riktlinjer och modeller. Sådana forskningsresultat kan ha olika övergripande mål, till exempel att utveckla policy och praktik, förbättra och stödja samverkan, arbets-sätt, beslutsfattande eller implementering. Stöd till parter och andra aktörer utanför akademien kunde innefatta konsultation, konkreta exempel med fallbeskrivningar, data, hälsoekonomiska beräkningar och lyckade lösningar. Forskarnas roll innefattade generering och syntetisering av kunskaper, samt lättillgänglig och anpassad kommunikation med och för avsedda målgrupper.

Insatser där parter och andra aktörer utanför akademien drar till sig forskningsbaserad kunskap och kompetens (e6)

Förväntningar, erfarenheter, medvetenhet och motivation hos parter och andra aktörer utanför akademien kring forskningssamverkan spelade stor roll för hur de drog till sig forskningsbaserad kunskap och kompetens. Tre aspekter (se tabell 2) framträdde:

Förtroendefull dialog med och tillit till forskare och forskning var nyckelfaktorer. Goda förutsättningar för praktisk användning av forskningsresultat skapades när kommunikationen var en tvåvägsprocess för ömsesidigt lärande. Låga förväntningar, negativa attityder och skrala erfarenheter av forskningssamverkan kunde hindra parter och andra aktörer utanför akademien på olika nivåer att tillägna sig forskningsbaserad kunskap och kompetens. Andra utmaningar uppstod då parter och andra aktörer utanför akademien upplevde statuskillnader och brist på förtroende för dem som inte har självupplevda kunskaper.

Engagemang och förmåga att medverka i forskning och bedöma forskningsresultat fungerade om språket var begripligt och parterna utanför akademien tilläts vara involverade. Parterna utanför akademien bidrog genom aktiv och kontinuerlig involvering i gemensamma aktiviteter och underlättade därmed nogsam bedömning, anpassning och praktisk användning av forskningsresultat och dess nyckelkomponenter i specifika sammanhang, samt deras självständiga arbete med frågor. Studiens deltagare ansåg att brist på motivation och incitament hos parter och andra aktörer utanför akademien i stället kunde utgöra hinder.

Parterna utanför akademien framförde vikten av arenor, personer och organisationer som kan verka som *intermediära påtryckare* och att personer som

är engagerade i forskningen befinner sig på positioner där de kan identifiera behov och bidra till att forskningsresultat används i policy och praktik.

Utvärdering av insatser med syfte att stödja praktisk användning av forskningsresultat (e7)

Elementet utvärdering av insatser med syfte att stödja praktisk användning av forskningsresultat var det som var svårast för deltagarna att beskriva. De ansåg att systematiska utvärderingar kräver mycket tid och resurser och att det kunde vara en utmaning att redogöra för, mäta och balansera olika typer av utfall, nyttiggörande och genomslag. Två aspekter (se tabell 2) framträdde:

För att *bemöta externa krav* genomförde forskningscentrumen processutvärderingar med ledning och personal, deskriptiva och kvantitativa utvärderingar, samt återkommande externa utvärderingar som verksamhetsrapportering och vetenskaplig och ekonomisk återrapportering av beviljade projektbidrag. Det finns ett ökat intresse av och högre ambitioner hos lärosäten, finansierare och enskilda forskare att beskriva och utvärdera vad forskningen bidrar med till samhället och vad skattebetalarna får för sina pengar.

Utvärderingar av forskning och samverkan framfördes även som ett sätt att *öka kunskap, kompetens och motivation* för att stimulera parter utanför akademien till fortsatt engagemang och bidra till lärdomar och anseende samt ha positiv påverkan på andra element (till exempel e1 och e2). Parterna utanför akademien ansåg det betydelsefullt att studera effekterna av insatser för att förena forskning och praktik, samtidigt som resultat från utvärderingarna var lättillgängliga.

Diskussion

Baserat på deltagarnas utsagor visar vår självgranskande studie att det behövs målinriktade

strategier för samordning av samverkan med parter utanför akademien, strategier som kännetecknas av nyfikenhet, lyhördhet, ömsesidighet, öppenhet och inkludering. För att forsknings-samverkan på sikt ska kunna främja välfärd och hälsa krävs det enligt deltagarnas utsagor:

- mötesplatser, resurser, tid, motivation, incitament, vägledning och stöd, och att både forskare och parter utanför akademien är engagerade i formulering, genomförande och utvärdering av forskning och samverkan.
- mer omfattande, omvärldsorienterade, långsiktiga och flexibla övergripande strategier och planer för forskningssamverkan och inte enbart involvering av parter och andra aktörer utanför akademien i separata forskningsprojekt.
- kontinuerliga insatser för strukturering, organisering och resursfördelning av transformation av kunskap för att härigenom kunna initiera, genomföra och utvärdera partnerskapsinitiativ, forskningsprojekt och dess effekter.

I det följande kommer vi att, baserat på WHO:s ramverk [1] och utifrån resultaten i vår självgranskande studie, diskutera och ge förslag på strukturering för hållbar transformation av kunskap om åldrande och hälsa inom fyra övergripande aspekter – *forskning i partnerskap, särskilda metoder, utbildning för forskare, parter och andra aktörer utanför akademien och utvärderingar*.

Resultaten i studien visar att såväl forskare som parter utanför akademien kopplade till de fyra forskningscentrumen anser att *forskning i partnerskap* med varaktig forskningssamverkan i specifika sammanhang och ökad transparens kan överbrygga gapet mellan forskning och praktik och öka den praktiska användningen av forskningsresultat. Detta överensstämmer med resultat från Nguyen och medarbetare [9] och Etzerodt Laustsens doktorsavhandling [14], som visar att partnerskap kan bidra till en högre nivå av ömsesidig förståelse.

Forskning i partnerskap bygger på samarbeten som syftar till att stärka länkarna mellan forskare och parter utanför akademien, vilket främjar ömsesidigt flöde av information och idéer och säkerställer att relevanta samhällsproblem adresseras och att lösningar identifieras [12]. Deltagarna i vår studie menade att partnerskap behöver präglas av förtroende, lyssnande, dialog och tillgänglighet för att skapa förutsättningar för utveckling av idéer, samarbeten, organisering, planer för nya och relevanta forskningsprojekt och finansiering. En strukturering av partnerskapets former, processer och metoder med tillräckliga resurser, krävs för att de olika parterna ska kunna medverka på likvärdiga villkor. Incitament och resurser för att ingå i partnerskap behövs för alla parter. Enligt de forskare och parter utanför akademien som deltog i vår studie bidrar engagemang i partnerskap till att öka forskningens kvalitet och till att forskningsresultat kommer till användning i policy och praktik.

Samtidigt identifierade deltagarna utmaningar, exempelvis i form av spänningar mellan olika behov, agendor och prioriteringar hos forskare från olika discipliner och forskningsfält och hos parter och andra aktörer utanför akademien. Olika kategorier av parter och andra aktörer utanför akademien kan innebära olika utmaningar i de olika elementen. Samtidigt som många förordar att forskning som adresserar komplexa samhällsutmaningar ska genomföras i nära samverkan med parter utanför akademien [5, 6], ska forskare samtidigt inte låta sig påverkas av parternas agendor [22]. Samverkan ställer högre krav på att forskarna handlar genomtänkt och korrekt och inte förlorar den vetenskapliga hållningen. Likaså är det viktigt att parterna utanför akademien kan förhålla sig kritiskt och konstruktivt och att de låter sig stärkas och utvecklas av arbete i partnerskap. Utmaningar identifierade av deltagarna för såväl forskare som parter utanför akademien är olika tempo i processer, bristande kontinuitet,

svag infrastruktur och hög omsättning av personal och personer i ledande positioner, vilket kräver uthållighet.

Baserat på deltagarnas utsagor drar vi slutsatsen att forskningssamverkan och partnerskap också kan ge många möjligheter som ömsesidigt lärande och förbättring av forskningens kvalitet, relevans och aktualitet. Med goda ambitioner och intentioner, ökad kunskap om forskning i partnerskap, tillräckliga resurser för alla aktörer, intermediära arenor och strategiska insatser, går det med stöd i deltagarnas utsagor att dra slutsatsen att det i elementet länkar och utbytesinsatser (e2) går att förebygga och undvika problem och strukturera för att ta vara på de många möjligheterna. Det är då möjligt att förena varaktig samverkan i specifika sammanhang med forskning och teoriuppbyggnad.

Deltagarna i vår studie uttryckte också en normativ agenda i linje med rådande utvecklingsagendor som FN:s globala mål² – att nå jämlik hälsa, uppmärksamma och ta hänsyn till marginaliserade grupper som sköra äldre personer och deras anhöriga. Baserat på deltagarnas utsagor kan vi dra slutsatsen att det finns behov av att utveckla *särskilda metoder* för att nå och involvera sådana grupper. Vid involvering av sköra äldre personer är det exempelvis extra viktigt att det sker utifrån deras personliga förutsättningar och förväntningar med former, processer och metoder som medger flexibilitet [23]. Vid involvering av anhöriga behöver forskarna vara både flexibla och kreativa under hela processen för att löpande adressera olikartade förutsättningar och behov [24]. Generellt är det även viktigt att överväga val av metoder från olika discipliner, fält och traditioner för att skapa bästa möjliga rollfördelning och förutsättning för respektive part i specifika sammanhang [25]. Baserat på deltagarnas utsagor drar vi slutsatsen att partnerskap kan skapa förutsättningar för

² <https://www.globalamalen.se>.

nogsam och strategisk identifiering av de grupper som forskningen avser att stödja.

Viktiga uppgifter för parter utanför akademien är att inspirera och stimulera sina nätverk och bidra till paketering och fokusering av forskningsresultat så att de får bästa möjliga spridning, även till aktörer som inte medverkat i forskningssamverkan. Vidare framförde deltagarna i vår studie vikten av planering av budskap och val av kommunikationskanaler för att uppnå önskade synergieffekter samt stödja och stimulera praktisk användning av forskningsresultat. Enligt deltagarna är det lämpligt att ta avstamp i frågor som både parterna utanför akademien och forskarna värderar högt, och anpassa budskap för att vinna förtroende och uppmärksamhet.

Vår studie visar att en effektiv strukturering av transformation av kunskap ställer stora krav på de involverade. Vi drar slutsatsen att det finns behov av att utveckla relevanta, lättillgängliga och anpassade *utbildningar för forskare, parter och andra aktörer utanför akademien* för att stimulera och stödja den praktiska användningen av forskningsresultat. Exempel på andra kompetenshöjande insatser är praktikplatser, arbetsrotation och mentorskap. Forskare behöver ha praktisk träning och erfarenhet av att på lämpligt sätt involvera, lyssna på, bekräfta, synliggöra, bemöta och på djupet förstå villkor för olika kategorier av parter utanför akademien. De behöver kunna tillvarata kunskap och kompetens hos parterna utanför akademien, summera, återkoppla och anpassa budskapen. Parter och andra aktörer utanför akademien behöver förmåga att förstå forskningsprocesser, kritiskt värdera och omsätta olika former av kunskap och forskningsresultat till policy och praktik. Det innefattar även att integrera, modifiera och tillämpa ny kunskap och nya forskningsresultat som utmanar etablerade normer, värderingar och arbetssätt i vardagen, yrkesverksamheten, ledarskap och policy.

Deltagarna hade svårast för att redogöra för *utvärderingar* av insatser med syfte att stödja

praktisk användning av forskningsresultat.

Ett av forskningscentrumen genomförde och baserade sina utvärderingar av olika insatser på *ÄldreVäst Sjuhärads-modellen* [26], som bygger på Lincoln and Guba's autenticitetskriterier [27]. Modellen innebär kortfattat att utvärdera om olika parter utanför akademien lär sig mer om den egna gruppen, om andra grupper, om det bidragit till att identifiera områden för utveckling eller om det lett till verklig utveckling och handling. Svårigheten att redogöra för utvärderingar pekar på ett behov att i större utsträckning genomföra sådana. Med fördel skulle sådana utvärderingar kunna genomföras på individ-, verksamhets- och systemnivå, och inkludera hur rådande normer, värderingar och arbetssätt påverkar utfall, nyttiggörande och genomslag. Resultaten kan användas för att kontinuerligt förbättra forskning i partnerskap, stimulera parter utanför akademien och på sikt bidra till att forskning når policy och praktik.

Vår studie har nationell och internationell relevans då den kan tjäna som ett underlag för reflektion, systematisk uppföljning och kollegial granskning även vid andra forskningscentrum. Baserat på resultaten kommer en checklista med aspekter som bedöms vara viktiga för en effektiv strukturering av transformation av kunskap att utvecklas. Checklistan kommer att testas och utvärderas med avseende på lämplighet och användbarhet, samt vidareutvecklas tillsammans med potentiella användare.

Metoddiskussion

Vår studie är avgränsad till beskrivningar, perspektiv och framställningar från forskare och några parter utanför akademien som var kopplade till fyra forskningscentrum. Självgranskning kan kritiserars som ansats och det kan tänkas att både studiens deltagare och medförfattare ville ge en främst positiv bild av den egna verksamheten, de egna aktiviteterna och de nära relationerna till

varandra. Den kan ha lett till utsagor som kanske inte avspeglar verkliga omständigheter och svagheter. Alla intervju- och dialogbaserade studier och speciellt självgranskande studier i situationer där tillitsfulla relationer och förtroende är av betydelse har sådana begränsningar, då det alltid kan finnas andra förhållanden än de som förs fram. Dessutom är sex av intervjudeltagarna även medförfattare, vilket kan öka risken för positiva tolkningar. Både de deltagande forskarna och parterna utanför akademien framförde emellertid utmaningar och skildringar av hur dessa skulle kunna adresseras, vilket tyder på att de verkligen önskade åstadkomma en så objektiv bild som möjligt. Vi använde också flera källor för att tydliggöra olika perspektiv och skapa en bred förståelse.

En svaghet är att studien saknar utvärderingar av separata utbytesinsatser och forskningsprojekt med redogörelser för deras utfall. För beskrivning av sådana utvärderingar hänvisar vi till andra studier från forskningscentrumen där kunskap transformerats och lett till ökad medvetenhet, gemensamt lärande, kontextanpassat utvecklings- och förändringsarbete, implementering och genomslag [till exempel 28–35].

En styrka är att de olika källorna om respektive forskningscentrum (webbsidor, tidigare utvärderingar, publikationer och intervjuer) i hög grad bekräftade varandra. Seminarier med återkoppling från både forskare och parter utanför akademien i olika konstellationer bidrog till att olika perspektiv möttes och diskuterades, med en kritisk hållning till de framväxande resultaten.

Ytterligare en styrka är att de forskare som medverkade i intervjuer, seminarier och workshoppar kom från olika lärosäten, discipliner, fält och traditioner, vilket minskar risken för enögdhet, egenintresse och snedvridning. Vår studie kan därmed ses som systematisk kvalitetsuppföljning som har lett till kollegialt lärande.

WHO:s ramverk var användbart för att granska,

koda och analysera forskningscentrumens förhållningssätt och aktiviteter för att transformera kunskap och synliggöra svagheter och styrkor [1]. Samtidigt bidrog protokollen för självgranskning och analys till kartläggning och förståelse av många aspekter. Detta skapar förutsättningar för systematiska förbättringar som kan nyttjas för en djupare förståelse av processer, praktiker och relationer i specifika sammanhang. Ramverket bidrog också till att synliggöra forskningscentrumens strategiska planering, samordning och utvärdering för att genomföra forskning i partnerskap.

Slutsats

Forskningscentrum med inriktning på forskning om åldrande och hälsa behöver i större utsträckning stärka och strukturera sitt arbets- och förhållningssätt avseende transformation av kunskap så att forskningsresultaten når fram och används i policy och praktik. Forskarna behöver agera mer långsiktigt och anpassa organisation, resurser, processer och aktiviteter till relevanta och aktuella sammanhang och behov, efterfrågan, intresse och engagemang hos parter utanför akademien. För att överbygga gapet mellan forskning och praktik är det av stor vikt att systematiskt följa upp och utveckla pågående och genomförda partnerskapsinitiativ samt utvärdera effekterna av forskningsresultat på policy och praktik.

Tack till

Författarna vill rikta ett tack till de personer från CASE och UserAge brukarråd och Nka:s styrgrupp som medverkade i vår studie. Vi vill också uttrycka vår tacksamhet till alla forskare, doktorander och parter utanför akademien inom programmet UserAge för deras intellektuella återkoppling. Tack till Forte som har finansierat det sexåriga programmet UserAge (Referensnummer: 2016-07090).

Författarnas bidrag

Oskar Jonsson, Lennart Magnusson och Elizabeth Hanson utformade denna studie och gjorde analysen. Oskar Jonsson genomförde de strukturerade intervjuerna och ledde tillsammans med Lennart Magnusson seminarier och workshoppar. Lennart Magnusson, Albert Westergren, Synneve Dahlin-Ivanoff, Qarin Lood, Stig Ålund och Susanne Iwarsson blev intervjuade. Oskar Jonsson, Lennart Magnusson och Elizabeth Hanson har författat artikeln. Samtliga författare har bidragit med intellektuell återkoppling och engagemang i seminarier, workshoppar och författarskapet samt läst och godkänt artikeln.

Knowledge translation within ageing and health in collaboration with actors outside academia – experiences from four research centers

Abstract. To bridge the gap between research and practice, initiatives to facilitate knowledge translation have become increasingly important. By knowledge translation, we mean approaches and activities where researchers and other stakeholders collaborate to synthesise, exchange, create, transfer, and apply knowledge to increase the practical use of research results and promote health and welfare.

This study is carried out within the UserAge program – a collaboration between four research centers – and is based on self-evaluation, with the aim to describe experiences of knowledge translation. The data consisted of documents, interviews, feedback, and seminars with representatives of the four research centers and partners outside academia linked to these. We outline favorable strategies for coordination of research collaborations that promote health and welfare: reciprocity, transparency, and inclusion. The findings show that meeting places, resources, time, guidance, support and commitment from both researchers and partners outside academia are required.

Referenser

1. Världshälsoorganisationen WHO. *Knowledge translation framework for ageing and health*. Världshälsoorganisationen WHO; 2012.
2. Pablos-Mendez A, Shademani R. *Knowledge translation in global health*. *Journal of continuing education in the health professions*. 2006;26(1):81-6. <https://doi.org/10.1002/chp.54>
3. Nowotny H, Scott P, Gibbons M. *Rethinking science. Knowledge and the public in the age of uncertainty*. Polity press; 2001.
4. Ellen ME, Panisset U, de Carvalho IA, Goodwin J, Beard J. *A knowledge translation framework on ageing and health*. *Health policy*. 2017;121(3):282-91. <https://doi.org/10.1016/j.healthpol.2016.12.009>
5. Bammer G. *Key issues in co-creation with stakeholders when research problems are complex*. *Evidence and policy*. 2019;15(3):423–35. <https://doi.org/10.1332/174426419X15532579188099>
6. *Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige* (Proposition 2020/21:60) [internet]. Utbildningsdepartementet; 2020 [citerad 20 juni 2022]. Hämtad från: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2020/12/forskning-frihet-framtid--kunskap-och-innovation-for-sverige>
7. Europeiska kommissionen. *Horizon Europe strategic plan (2021–2024)* [internet]. Publications office of the European union; 2021. [citerad 20 juni 2022]. Hämtad från: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/horizon_europe_strategic_plan_2021-2024.pdf
8. McKibbin KA, Lokker C, Wilczynski NL, Ciliska D, Dobbins M, Davis DA m fl. *A cross-sectional study of the number and frequency of terms used to refer to knowledge translation in a body of health literature in 2006: a Tower of Babel?* *Implementation science*. 2010;5(1):1-11. <https://doi.org/10.1186/1748-5908-5-16>
9. Nguyen T, Graham ID, Mrklas K.J, Bowen S, Cargo M, Estabrooks CA m fl. *How does integrated knowledge translation (IKT) compare to other collaborative research approaches to generating and translating knowledge? Learning from experts in the field*. *Health research policy and systems*. 2020;18:35. <https://doi.org/10.1186/s12961-020-0539-6>
10. Jonsson O, Iwarsson S. *Scrutinizing the collaboration criterion in research: how do policy ambitions play out in proposals and assessments?* *Scientometrics*. 2022;127(8), 4675-4696. <https://doi.org/10.1007/s11192-022-04428-0>
11. Straus SE, Tetroe J, Graham I. *Defining knowledge translation*. *CMAJ*. 2009 Aug 4;181(3-4):165-8. <https://doi.org/10.1503/cmaj.081229>
12. Walter I, Davies H, Nutley S. *Increasing research impact through partnerships: evidence from outside health care*. *Journal of health services research*

- and policy. 2003 Oct;8 Suppl 2:58-61. <https://doi.org/10.1258/135581903322405180>
13. Perez Vico E. *En översikt av forskningen om samverkansformer och deras effekter*. I: Berg M, Fors V, Willim R, redaktörer. *Samverkansformer: Nya vägar för humaniora och samhällsvetenskap*. Studentlitteratur; 2018. s. 29-50.
 14. Laustsen CE. *Involving professionals in research: In the field of ageing and health* [doktorsavhandling, internet]. Lunds universitet; 2022 [citerad 20 juni 2022]. Hämtad från: https://lucris.lub.lu.se/ws/portal-files/portal/115127766/Christine_E._Laustsen_KAP-PA_WEBB.pdf
 15. O'Donoghue Jenkins L, Kelly PM, Cherbuin N, Anstey KJ. *Evaluating and using observational evidence: The contrasting views of policy makers and epidemiologists*. *Frontiers in public health*. 2016 Dec 6;4:267. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2016.00267>
 16. O'Brien MA, Carson A, Barbera L, Brouwers MC, Earle CC, Graham ID m fl (2018). *Variable participation of knowledge users in cancer health services research: results of a multiple case study*. *BMC Medical research methodology*. 2018;18:150. <https://doi.org/10.1186/s12874-018-0593-8>
 17. Oliver K, Kothari A, Mays N. *The dark side of coproduction: do the costs outweigh the benefits for health research?* *Health research policy and systems*. 2019;17(1):33. <https://doi.org/10.1186/s12961-019-0432-3>
 18. Iwarsson S, Edberg A-K, Dahlin Ivanoff S, Hanson E, Jönson H, Schmidt SM. *Understanding user involvement in research in aging and health*. *Gerontology and geriatric medicine*. 2019;5: 1-10. <https://doi.org/10.1177/2333721419897781>
 19. Jönson H, redaktör. *UserAge. Att förstå brukarmedverkan i forskning om åldrande och hälsa*. Lunds universitet; 2023. *Research reports in social work*; 2023:2.
 20. Benner M, Sörlin S. *Samverkansuppgiften i ett historiskt och institutionellt perspektiv* [internet]. Vinnova; 2015. VA 2015:02. [citerad 20 juni 2022]. Hämtad från: <https://www.vinnova.se/publikationer/samverkansuppgiften-i-ett-historiskt-och-institutionellt-perspektiv>
 21. Hanza MM, Reese AL, Abbenyi A, Fornea C, Njeru JW, Nigon JA m fl. *Outcomes of a community-based participatory research partnership self-evaluation: The Rochester healthy community partnership experience*. *Progress in community health partnerships*. 2021;15(2):161-75. <https://doi.org/10.1353/cpr.2021.0019>
 22. Vetenskapsrådet. *God forskningssed*. Vetenskapsrådet; 2017.
 23. Berge I. *Ge alla en chans att vara med – Brukarinvolvering i forskning med och för sköra äldre personer* [licentiatuppsats, internet]. Göteborgs universitet; 2021 [citerad 20 juni 2022]. Hämtad från: <https://gu-pea.ub.gu.se/handle/2077/70824>
 24. Malm C. *Involving informal carers in health and social care research* [doktorsavhandling, internet]. Linnéuniversitetet; 2022 [citerad 20 juni 2022]. Hämtad från: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1657778/FULLTEXT01.pdf>
 25. Frögren J. *On user involvement in research on ageing and health* [doktorsavhandling, internet]. Lunds universitet; 2022 [citerad 7 november 2023]. Hämtad från: https://portal.research.lu.se/files/141889523/e_spik_ex_Joakim.pdf
 26. Magnusson L, Nolan MR, Hanson E, Berthold H, Andersson BA. *Developing partnerships with older people and their family carers: the ÄldreVäst Sjuhärad model*. *Quality in ageing and older adults*. 2001;2(2):32-8. <https://doi.org/10.1108/14717794200100015>
 27. Lincoln YS, Guba EG. *Naturalistic inquiry*. Sage publications; 1985.
 28. Westergren A. *Action-oriented study circles facilitates efforts in nursing homes to "go from feeding to serving": conceptual perspectives on knowledge translation and workplace learning*. *Journal of aging research*. 2012;ID 627371:13 s. <https://doi.org/10.1155/2012/627371>
 29. Hanson E, Magnusson L, Sennemark E. *Blended learning networks supported by information and communication technology: An intervention for knowledge transformation within family care of older people*. *Gerontologist*. 2011;51(4), 561-570. <https://doi.org/10.1093/geront/gnr015>
 30. Ståhl A, Iwarsson S. *Tillgänglighet, säkerhet och trygghet för äldre i den lokala miljön. Demonstrationsprojekt "Kom så går vi". Slutrapport. Sammanfattning*. Vägverket Region Skåne; 2007. *Publikation 2007:109*.
 31. Lood Q, Hermansen Østby R, Hultqvist S, Edvardsson D, Dahlin-Ivanoff S. *Uncovering hidden abilities for participation in research through photo-elicitation interviews: a view on participatory research with people living in residential care facilities*. *Research involvement and engagement*. 2023;9(1), 9. <https://doi.org/10.1186/s40900-023-00422-9>
 32. Eklund K, Wilhelmson K, Landahl S, Ivanoff-Dahlin S. *Screening for frailty among older emergency department visitors: validation of the new FRESH-screening*

- instrument*. BMC Emergency medicine. 2016;16(1), 1-7. <https://doi.org/10.1186/s12873-016-0087-0>
33. Nivestam A. *Health-promoting aspects of preventive home visits for older persons: An individual and a societal perspective* [doktorsavhandling, internet]. Lunds universitet; 2022 [citerad 8 december 2023]. Hämtad från: <https://portal.research.lu.se/en/publications/health-promoting-aspects-of-preventive-home-visits-for-older-pers>
 34. Mattsson T, Giertz L. *Vulnerability, law, and dementia: an interdisciplinary discussion of legislation and practice*. Theoretical inquiries in law. 2020; 21(1), 139-159. <https://doi.org/10.1515/til-2020-0007>
 35. Hedvall P-O. *Universell utformning – ett diskussionsunderlag*. I: Styretredningen för funktionshinderspolitiken. Styrkraft i funktionshinderspolitiken (SOU 2019:23). Norstedts juridik; ss. 287-300.